

SCI-CONF.COM.UA

**WORLD SCIENCE:
PROBLEMS, PROSPECTS
AND INNOVATIONS**

**ABSTRACTS OF V INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
JANUARY 27-29, 2021**

**TORONTO
2021**

WORLD SCIENCE: PROBLEMS, PROSPECTS AND INNOVATIONS

Abstracts of V International Scientific and Practical Conference

Toronto, Canada

27-29 January 2021

Toronto, Canada

2021

UDC 001.1

The 5th International scientific and practical conference “World science: problems, prospects and innovations” (January 27-29, 2021) Perfect Publishing, Toronto, Canada. 2021. 1300 p.

ISBN 978-1-4879-3793-5

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // World science: problems, prospects and innovations. Abstracts of the 5th International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Toronto, Canada. 2021. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/v-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-world-science-problems-prospects-and-innovations-27-29-yanvarya-2021-goda-toronto-kanada-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine, Russia and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: toronto@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua/>

©2021 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2021 Perfect Publishing ®

©2021 Authors of the articles

41.	Антоненко І. В. ПРИЙОМИ РЕВІТАЛІЗАЦІЇ ІНЖЕНЕРНИХ СПОРУД УКРАЇНИ НА ОСНОВІ ВОДОНАПІРНИХ ВЕЖ.	264
42.	Асадов Н. З. АНАЛІЗ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ГЕМОГРАММИ У БОЛЬНИХ С ХРОНИЧЕСКОЙ ИШЕМИЕЙ НИЖНИХ КОНЕЧНОСТЕЙ.	274
43.	Байбакова О. О., Постолюк М. І. МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВА ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ.	276
44.	Байназарова О. О. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.	283
45.	Балашов К. В., Кащенко В. І. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗДОРОВ'Я ТА КУРІННЯ: ПОГЛЯД ЛІКАРІВ.	290
46.	Безбородих С. М. ГУМАНІСТИЧНІ ЦІННОСТІ МОЛОДІ ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.	295
47.	Богута В. М. ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ СТУДЕНТІВ МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ПЕДАГОГІЧНОГО ЗВО.	299
48.	Бондар О. С., Макей О. П., Ясна Н. С. КВАНТОВО-ХІМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НОВИХ БІОЛОГІЧНО АКТИВНИХ СПОЛУК РЯДУ 5-ЦИКЛОПРОПІЛ-1,3-ОКСАЗОЛУ.	304
49.	Бородавка Є. В., Горда О. В., Яценко М. І., Пороховник Д.-О. І., Камінський А. Ю. ІНФОРМАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ СИСТЕМИ ДІАГНОСТИКИ ТЕХНІЧНОГО СТАНУ БУДІВЕЛЬ НА ОСНОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ МІКРОСЕЙСМІЧНИХ КОЛИВАНЬ.	310
50.	Булавина С. Є., Козлюк М. В. ПРАВОВА СИСТЕМА ЗАХИСТУ ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ ЗА ЧАСІВ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ.	319
51.	Булинїна О. Д., Булинїн В. О. ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІСТОРІЇ ТА ПРАВА В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ.	330
52.	Бутузова Л. П., Бондар В. О. НАРАТИВ УЧНІВСЬКОГО БУЛІНГУ В УМОВАХ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ.	337
53.	Варнавська І. ОСНОВНІ ФОРМИ І ЗАСОБИ ВИХОВАННЯ МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВОГО КОЛЕДЖУ.	347
54.	Варга Н. І. СУТНІСТЬ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ.	357

**ОСНОВНІ ФОРМИ І ЗАСОБИ ВИХОВАННЯ МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ У
СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВОГО КОЛЕДЖУ**

Варнавська Інна

кандидат педагогічних наук, доцент
в.о.завідувача кафедри професійної освіти
Херсонський державний
аграрно-економічний університет

У статті розглянуто специфічні складові морального виховання як цілісного процесу педагогічної організації життя підлітків. Визначено аспекти, які забезпечує подібне виховання у суспільних взаєминах. Виділено важливі форми виховання моральних якостей і форми організації виховної діяльності. Доведено, що моральна людина сприймає норми, правила і вимоги як власні погляди і переконання, як звичні форми поведінки.

Ключові слова: моральні якості, моральне виховання, форми виховання, засоби виховання, економічно-правовий коледж

Моральне виховання – це цілеспрямований і систематичний вплив на свідомість, почуття і поведінку особистості з метою формування у неї моральних якостей, які відповідають вимогам суспільної моралі» [8]. Поняття «моральне виховання» пронизує все життя і діяльність людини. Так, Василь Сухомлинський, розробивши виховну систему про всебічний розвиток особистості, вважав, що її основна ознака – моральне виховання. «Серцевина морального виховання – розвиток моральних почуттів особистості» [9]. Подібне виховання буде ефективним тільки як цілісний процес педагогічної організації всього життя підлітків: діяльності, відносин, спілкування з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей. Організація морального виховання особистості громадянина України, морального укладу

життя студентів здійснюється на підставі: морального прикладу педагога; соціально-педагогічного партнерства; індивідуально-особистісного розвитку; інтегративності програм духовно-морального виховання; соціальної затребуваність виховання.

Про моральному прикладі викладача зазначав Дістервег А., вважаючи, що «всюди цінність навчального закладу дорівнює цінності її викладача». Моральність якого, моральні норми, якими він керується у своїй професійній діяльності і життя, його ставлення до педагогічної праці, учням, колегам – все це має велике значення для морального виховання учнів. «Виховні програми не будуть ефективними, якщо педагог не є прикладом моральної і громадянської особистісної поведінки» [6]. Усі ці аспекти необхідно враховувати у викладанні в економіко-правових коледжах.

В умовах сучасності необхідно здійснювати соціально-педагогічну партнерство – без нього суб'єкти освітнього процесу не здатні забезпечити повноцінне виховання моральних якостей студентів економічних спеціальностей. Однак, щоб вирішити подібні завдання необхідно вибудовувати тісні партнерські відносини з усіма суб'єктами соціалізації: сім'єю, громадськими організаціями, традиційними українськими релігійними об'єднаннями, установами додаткової освіти, культури і спорту, ЗМІ. Організація соціально-педагогічної партнерства здійснюється при узгодженні соціально-виховних програм загальноосвітніх установ та інших суб'єктів соціалізації на основі національного виховного ідеалу і базових національних цінностей.

Моральне виховання, особливо – виховання моральних якостей студентів перших курсів економіко-правових закладів, повинні інтегруватися в основні види діяльності підлітків: урочну, позаурочну, позааудиторну і суспільно корисну. Виховання моральних якостей перетворюється у виховне завдання, щоб його вирішити навчаються разом із педагогами, батьками звертаються до змісту історії України, українського народу, своєї сім'ї, роду; життєвого досвіду своїх батьків, предків; традиційних української релігій; творів літератури і

мистецтва, кращих зразків вітчизняної і світової культури; періодичної літератури, ЗМІ, що відображають сучасне життя; українського фольклору; суспільно корисної та особистісно значущої діяльності; навчальних дисциплін.

Базові цінності не можна вкласти в зміст окремого навчального предмета, форми або виду освітньої діяльності. Вони є складовими у всьому змісті освіти, укладі шкільного життя, діяльності підлітків. Система базових моральних цінностей створює єдину смислову основу простору подібного виховання особистості. У цьому просторі немає бар'єрів між окремими навчальними предметами, між школою і сім'єю, школою і суспільством, школою і життям [5]. Принцип соціальної затребуваності передбачає, що виховання, має бути затребуваним в житті дитини, його сім'ї, інших людей, суспільства. Соціалізація і своєчасне соціальне дозрівання підлітків відбуваються за допомогою його добровільного і посильного включення у рішення проблем дорослого співтовариства. Повноцінне моральне виховання полягає не в інформуванні навчається про цінності, а відкриває перед ним можливості для морального вчинку.

Моральне виховання буде актуальним для того, хто навчається, якщо воно з'єднується із реальними соціальними проблемами, які необхідно вирішувати під час морального вибору. Результатом морального виховання є моральна вихованість, яка виражається в цінних для суспільства властивості і якості особистості, виявляється у взаєминах, діяльності, спілкуванні. Про моральної вихованості свідчить глибина морального почуття, здатність до емоційного переживання і співпереживання, страждання і співчуття, сором і співчуття. Моральна вихованість характеризується зрілістю моральної свідомості: моральної освіченістю, здатністю аналізувати, судити про явища життя з позицій морального ідеалу, здатності давати їм самостійну оцінку.

Моральна вихованість – це стійкість позитивних звичок і норм поведінки, культура відносин і спілкування в умовах студентського колективу. Про моральної вихованості свідчить наявність сильної волі, здатність здійснювати морально-вольової контроль і самоконтроль, регуляцію поведінки [7].

Моральною варто вважати такого студента, для якого норми, правила і вимоги виступають як його власні погляди і переконання, як звичні форми поведінки. Отже, моральність не має нічого спільного із механічним виконанням, вимушеним тільки зовнішніми вимогами певних суспільством моральних норм і правил.

У програмах морального виховання, наприклад – виховання моральних якостей, повинні передбачати добровільне включення студентів у рішення реальних соціальних, екологічних, культурних, економічних та інших проблем сім'ї, школи, села, району, міста, області, країни. Традиційними і зарекомендованими формами соціалізації вважаємо молодіжні рухи, організації, спільноти, які повинні мати історично і соціально значимі цілі і програми їх досягнення. Організація виховного процесу в системі «навчальний заклад – родина – соціум» вимагає від педагогів, здатності не тільки вчити, а й виховувати учнів. Суспільство зацікавлене у вихованні високоморального, відповідального, творчого, ініціативного, компетентного громадянина. Так, у сфері суспільних відносин моральне виховання студентів економічних спеціальностей повинно забезпечити:

- усвідомлення себе громадянином України на основі прийняття спільних національних моральних цінностей;
- мобільність підлітків протистояти зовнішнім і внутрішнім викликам;
- розвиненість почуття патріотизму і громадянської солідарності;
- усвідомлення безумовної цінності сім'ї як першооснови нашої приналежності до українського, Батьківщині;
- розуміння і підтримку таких моральних складових сім'ї, як любов, взаємодопомога, повага до батьків, турбота про молодших і старших, відповідальність за іншу людину;
- дбайливе ставлення до життя людини, турбота про продовження роду;
- духовну, культурну і соціальну спадкоємність поколінь.

«У сфері державних відносин моральне виховання студентів повинно сприяти: формування мотивації до активного і відповідальної участі в

суспільному житті, формуванні влади і участі в державних справах; підвищення довіри до державних інституцій з боку громадян і громадських організацій; підвищення ефективності зусиль держави, спрямованих на модернізацію країни; зміцненню національної безпеки» [6].

Виховання моральних якостей включає: формування свідомості зв'язку з суспільством, залежно від нього, необхідність узгоджувати свою поведінку з інтересами суспільства; ознайомлення із моральними ідеалами, вимогами суспільства, розуміння їх правомірності та розумності; перетворення моральних знань у моральні переконання, створення системи цих переконань; формування стійких моральних почуттів, культури поведінки, яка є важливим проявом поваги людини до інших людей; формування моральних звичок.

Процес виховання здійснюється у різних формах за допомогою різноманітних виховних засобів. Форми виховання моральних якостей у залежності від кількості студентів поділяються на такі групи:

- 1) залучена вся група – фронтальна робота;
- 2) залучено кілька студентів – групова робота;
- 3) залучені окремі студенти – індивідуальна робота.

Індивідуальні форми роботи дозволяють враховувати особливості внутрішнього світу, умов життя підлітка [10]. Залежно від методів виховання існують такі форми організації виховної діяльності:

- 1) словесні – зборів, збори, лекції, доповіді, диспути, зустрічі;
- 2) практичні – походи, екскурсії, спартакіади, олімпіади і конкурси;
- 3) наочні – шкільні музеї, виставки різних жанрів, тематичні стенди [1].

Одним із засобів виховання моральних якостей у підлітків є використання створених в культурі на різних етапах історичного розвитку моральних ідеалів, тобто зразків моральної поведінки, до якого прагне людина. Моральні ідеали формуються як узагальнена система поглядів і переконань, в якій людина виражає своє ставлення до навколишнього його природного і соціального середовища і центрується навколо людини. У процесі виховання моральних якостей студентів застосовують такі виховні засоби:

- художня література, образотворче мистецтво, музика різних напрямів, театральне мистецтво. Ця група засобів морального виховання, дозволяє емоційно забарвити моральні явища, виховує почуття;

- природа. Спілкування із природою дозволяє виховувати почуття гуманності, бажання піклуватися про слабких, формувати впевненість у собі;

- гра, трудова діяльність, навчання, спілкування дозволяють оцінити вплив морального впливу на підлітків в процесі його спілкування з іншими школярами і з дорослими;

- навколишнє атмосфера доброзичливості, любові. В умовах доброзичливих взаємин, душевного тепла, взаєморозуміння і людяності відбувається виховання особистості школяра в дусі гуманізму;

- навколишнє оточення – засіб виховання моральних почуттів і моральної поведінки.

Методи виховання моральних якостей – це інструмент в руках викладачів, куратора. Методи виконують функції організації процесу морального виховання особистості, управління цим процесом. За їх допомогою здійснюється цілеспрямований вплив на студентів, організується і спрямовується їх життєдіяльність, збагачується їх моральний досвід [2].

Нам імпонує думка Мар'єнка І.С., який назвав такі групи методів виховання моральних якостей, як методи привчання і вправи, стимулювання, гальмування, самовиховання, керівництва, пояснювально-ілюстративні і проблемно-ситуативні. У процесі виховання моральних якостей широко застосовуються вправу і переконання [7]. Вправа – забезпечує вироблення і закріплення необхідних навичок і звичок, використання навичок і звичок на практиці. Мета цих вправ – формування і розвиток особистості, формування поглядів і переконань, збагачення почуттів. Переконання спрямоване на формування етичних понять, роз'яснення моральних принципів. Цей метод знаходить своє вираження у роз'ясненні норм і правил поведінки. З метою переконання найбільш ефективно працюють література, кінофільми, інформація зі ЗМІ.

Для активізації встановлення єдності переконань і поведінки особистості використовується проблемно-ситуаційний метод. Цей метод спонукає особистість систематизувати засвоєні моральні знання, співвідносити їх з поведінкою. Він активізує процес мислення, викликає переживання, мобілізує волю [3].

Самостійне виправлення моральних проблем у різних життєвих ситуаціях дозволяє встановлювати зв'язок між вчинками і якостями особистості, простежувати характер її розвитку, визначати перспективу в становленні особистості, формувати позитивні мотиви, узагальнювати моральні знання і вміння. Цей метод включає такі прийоми: постановку моральних завдань, створення проблемних ситуацій, завдання на самостійне продовження і закінчення моральної завдання відповідно до прогнозованого початку.

У роботі із студентами економіко-правового коледжу варто використовувати такі групи методів:

- «методи формування свідомості (розповідь, пояснення, роз'яснення, лекція, етична бесіда, умовляння, навіювання, диспут, доповідь, приклад);
- методи організації діяльності і формування досвіду поведінки (вправа, доручення, виховують ситуації);
- методи стимулювання (заохочення, покарання)» [11].

У процесі виховання моральних якостей у підлітків застосовуються і методи (допоміжні) як заохочення і покарання. Вони служать для схвалення позитивного і засудження негативних вчинків і дій. Дієвим методом морального виховання є особистий приклад, який має великий вплив на свідомість і поведінку, на формування морального обличчя [10].

Для визначення рівня вихованості моральних якостей студентів необхідно порівняти відповіді, судження, усні і письмові висловлювання школяра з проблеми морального вибору. Під час діагностики заповнюється індивідуальна карта педагогічного спостереження за кожним студентом, куди вносяться дані, отримані різними методами. Індивідуальна карта, що містить в собі письмове фіксування якісних і кількісних змін у змісті і структурі ідеалу, ступеня його

дієвості, в ціннісних орієнтаціях особистості, надає можливість накопичувати і зіставляти інформацію про школяра і дозволяє помітити динаміку в його моральному розвитку.

Виділимо п'ять рівнів вихованості моральних якостей студентів економічних спеціальностей. Критерії для виділення рівнів вихованості моральних якостей у підлітків:

1) правильне і повне уявлення про моральні якості, які виражають усталену думку про моральних якостях особистості;

2) наявність моральних якостей, що відображають основні моральні цінності і загальнозначущі людські якості;

3) ступінь дієвості моральних якостей;

4) вияв єдності моральних переконань, що відбиваються в змісті моральних якостей і поведінці;

5) вияв моральної стійкості;

6) перевага духовних цінностей над матеріальними.

Дієвість методів виховання моральних якостей у старших підлітків залежить від дотримання таких педагогічних умов:

- коли вибір методів морального виховання визначається метою і завданнями, що присутні на цьому етапі навчання;

- коли вибір методів морального виховання здійснюється з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей, життєвого досвіду підлітків;

- коли вони застосовуються у виховній роботі не ізольовано, а в тісному взаємозв'язку.

Моральне виховання ефективне тоді, коли його результатом стає моральне самовиховання і самовдосконалення. Таким чином, моральне виховання, здійснюване в коледжу, громадських організаціях, позашкільних установах і сім'ї, забезпечує формування любові до Батьківщини, дбайливого ставлення до всього різноманіття власності і творчого ставлення до праці. Його результатом є колективізм, здоровий індивідуалізм, уважне ставлення до людини, вимогливість до себе, високі моральні почуття патріотизму, поєднання

громадських і особистих інтересів, глибина морального почуття, здатність до емоційного переживання, страждання, сором і співчуття. Така особистість характеризується зрілістю моральної свідомості: моральної освіченістю, здатністю аналізувати, судити про явища життя з позицій морального ідеалу, давати їм самостійну оцінку. Моральна людина сприймає норми, правила і вимоги як власні погляди і переконання, як звичні форми поведінки.

Отже, методи виховання моральних якостей – це своєрідний інструмент в руках викладача, куратора. Вони виконують функції організації процесу морального виховання особистості, управління цим процесом. За допомогою методів морального виховання здійснюється цілеспрямований вплив на студентів, організується і скеровується їх життєдіяльність, збагачується їх моральний досвід. Групи методів виховання моральних якостей: методи привчання і вправи, стимулювання, гальмування, самовиховання, керівництва, пояснювально-ілюстративні і проблемно-ситуативні. У процесі виховання моральних якостей у студентів широко застосовуються такі методи як: вправу і переконання.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабанский Ю.К. Педагогика. Москва: Просвещение. 1988. 479 с.
2. Библер В.С. Нравственная культура. Современность (философские размышления о жизненных проблемах). Москва: Знание, 1990. 64 с.
3. Болдырев Н.И. Нравственное воспитание школьников: Вопросы теории. Москва: Педагогика, 2000. 181 с.
4. Варнавська І.В. Морально-психологічна готовність фахівців з обліку й оподаткування до професійної діяльності / І.В.Варнавська // *Virtus: Scientific Journal* / Editor-in-Chief M.A. Zhurba – April # 33, 2019. – P.71-73.
5. Иванова Г.П. Освоение нравственных ценностей учащихся общеобразовательных школ в современных условиях: монография. Москва: Социум, 2001. 160 с.

6. Кожевников А.Ю., Линдберг Т.Б. Мудрость великих педагогов. Москва: Абрис/ОЛМА, 2017. 256 с.
7. Марьенко И.С. Основы процесса нравственного воспитания школьников. Москва: Просвещение, 1980. 183 с.
8. Ожегов С.И. Словарь русского языка. Москва: Рус. яз., 1984. 816 с.
9. Сухомлинский В.А. Избранные педагогические сочинения. М.: Просвещение, 1980. 290 с.
10. Щукина Г. И. Актуальные вопросы формирования интереса в обучении: учеб. пособие. Москва: Просвещение, 1984. 176 с.
11. Щукина Г. И. Педагогические проблемы формирования познавательных интересов учащихся. Москва: Педагогика, 1988. 208 с.